

населення, досягнутого, зокрема, засобами соціальної політики. Саме соціальна політика, як інструмент реалізації державної відповідальності за добробут кожної окремої людини, здійснює практичну реалізацію усіх положень соціальної держави. Соціальна політика є засобом втілення гуманістичної формули існування держави, реалізації уявлень про пов'язану із соціальною державою соціальну справедливість.

Отже, підсумовуючи, слід зауважити, що перехід до нової моделі соціальної політики, розвиток соціальної сфери та поліпшення соціального життя населення України цілком можуть стати однією із точок досягнення соціального консенсусу між різноспрямованими політичними силами, групами політико-економічних інтересів, працівниками і роботодавцями, різними верствами населення України. Адже саме пошук такого консенсусу навколо завдань довготривалого стійкого соціального, політичного і економічного розвитку українського суспільства є на сьогодні одним із визначальних завдань як державної соціальної політики в Україні, так і усіх політичних та економічних сил, орієнтованих на соціальний прогрес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ріппа М.Б. Фінансові проблеми реформування системи пенсійного забезпечення / М.Б. Ріппа // *Фінанси України*. – 2000. – № 5.
2. Бульба В.Г. Основні напрямки соціальної політики в умовах реформування українського суспільства: (Навч. посіб.) / В.Г. Бульба, В.П. Єлагін, А.Є. Тамм та ін.. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. – 197 с.
3. Ганслі Т.М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / Ганслі Т.М., пер. з англ. О. Препадя. – К.: Основи, 1995.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 376 с.

УДК 316.014

Левандовська І. З.

*к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Тернопільський національний економічний університет*

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА СУБКУЛЬТУРНОЇ МІКРОГРУПИ

У наш час проблема поширення різноманітних субкультур є більш ніж актуальною. Саме завдяки різноманітним субкультурам молодь може себе реалізувати, знайти однодумців. Намагаючись зруйнувати стереотипи, нова генерація прагне отримати більше свободи, що об'єктивно притаманне молоді і суб'єктивно характерне для інформаційної культури. Тому, формуючи своє ставлення до життя, власні цінності та норми, які зазвичай відрізняються від пріоритетів старшого покоління, молодь шукає своє місце у соціумі, конструє соціальне поле для самореалізації. Закономірно й те, що представники різних субкультур намагаються показати власну інди-

відуальність. Молодіжні субкультури, з одного боку, культивують протест проти світу дорослих, його цінностей та авторитетів, з іншого – сприяють адаптації юні до цього дорослого суспільства (див. [1; 2; 4; 5]).

Будь-яка молодіжна субкультура на мікрорівні, чи це невелика реєг group, чи велике неформальне молодіжне об'єднання, є системою, яка самоорганізується вже через те, що молоді люди, його члени, випадають із соціальної структури, оскільки не мають певного становища, міцної позиції, себто їхній статус залишається невизначеним. Тоді як стан визначеності відіграє особливу роль у процесах самоорганізації. Натомість сфера невизначеності являє собою саме ті соціальні порожнечі, де спостерігаються процеси зародження структур, спільнот – перетворення безструктурного стану в структурний, себто має місце розвій самоорганізації. Причому більшість молодіжних субкультур на мікрорівні недовговічні (середній термін життя реєг group становить 2-4 роки), і це не дозволяє їм повною мірою проілюструвати власну синергетичну динамічність: до моменту потрапляння в точку біфуркації (точку зміни усталеного режиму роботи системи) [3], субкультура як соціальне утворення просто припиняє своє існування.

До неформальної самоорганізованої молодіжної ініціативи прийнято відносити ті молодіжні об'єднання, які не мають чітко вираженої організаційної структури, програмних документів, або, як їх ще називають, «неформальні групи», «молодіжні субкультури». Водночас ці формування слушно оцінювати як групу людей, котрих пов'язують особисті, не закріплені організаційно та не оформлені юридично зв'язки. Молодіжних неформальних рухів чимало. Неформальні рухи є нечисленними й об'єднують молодь різного віку, статі та соціальної приналежності. Вони функціонують зазвичай поза контролем дорослих. Їхня структура залежить від багатьох чинників, проте в основному – від стійкості, стабільності, функціональної спрямованості і специфіки взаємин між членами [6].

Очевидно, що будь-яка група має ту чи іншу структуру – певну сукупність відносно стійких взаємозв'язків між її членами. Особливості цих взаємозв'язків зумовлюють усю життєдіяльність групи, включаючи продуктивність і задоволеність її членів. Структура групи може визначитися як зовнішніми, так і внутрішніми факторами. Інколи характер стосунків між членами групи залежить від рішення іншої групи або якоїсь особи ззовні.

Всебічне вивчення психології мікрогрупового розвитку молодіжних субкультур передбачає насамперед осмислення її психологічної структури, яка, як правило, охоплює чотири підструктури.

Композиційна підструктура – це сукупність соціально-психологічних характеристик членів групи, надзвичайно значущих з позиції її конфігурації. Тут варто брати до уваги кількісний та якісний склад групи. Крім того, важливо мати чіткі уявлення про національність і соціальне походження її членів, чії психологічні особливості впливають на характер їхньої спільної діяльності, міжособистісних стосунків, на своєрідність утворення неформальних мікрогруп, статусні ролі і позиції кожного їх учасника.

Підструктура емоційних міжособистісних переваг – прояв сукупності реальних міжлюдських психодуховних обмінів її членів, симпатій та

антипатій, стійких взаємних переваг членів мікрогрупи з різним авторитетом та індивідуально-особистісних особливостей тощо.

Комунікативна підструктура – сукупність позицій членів мікрогрупи у системах інформаційних потоків, що існують як між ними самими, так і між ними і зовнішнім середовищем, що відображає, крім того, концентрацію в них того чи іншого обсягу різних відомостей і знань. Володіння останніми – важливий показник стану члена мікрогрупи, оскільки доступ до отримання та зберігання інформації забезпечує йому особливу роль, додаткові привілеї. Звернення до аналізу існуючих в мікрогрупі комунікативних зв'язків особливо важливо у тих випадках, коли треба з'ясувати ефективність спільної діяльності або виявити негативний емоційний фон у взаємостосунках її членів.

Підструктура функціональних стосунків – сукупність проявів взаємозалежностей членів мікрогрупи, які є наслідком здатності людей відігравати певну роль і виконувати певні обов'язки або види доручень.

У будь-якому разі мікрогрупа являє собою надзвичайно складний психосоціальний організм, у якому люди займають через специфіку функціонування їх індивідуально і соціально-психологічних якостей різне положення, виконують різні обов'язки та відчують у зв'язку із конкретною роллю певне ставлення один до одного.

Таким чином, молодь, усе ж таки як найбільш динамічна та прогресивна частина сучасного суспільства, досить часто проявляє себе особистісно та спрямовує свою діяльність у рамках тих чи інших субкультурних утворень, які своєю чергою, впливають на процес становлення особистості молодої людини в конкретному соціумі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванченко Л.І. *Молодіжні субкультури в сучасному світі* – Електронний режим – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/e-resources>.
2. Левикова С.И. *Молодежная субкультура: Учебное пособие* / С.И. Левикова. – М: Фаир-Пресс, 2004. – 608 с.
3. *Новейший философский словарь* – Електронний режим – Режим доступу: http://pni.edu.ru/media/filer_public/2013/04/17/newest_philosophical_dictionary.pdf
4. Фурман А.В., Морцакова О.С. *Соціальна культура* / Анатолій В. Фурман, Олена Морцакова // *Психологія і суспільство*. – 2015. – №1. – С. 26–36.
5. Щепанская Т.Б. *Символика молодежной субкультуры: опыт исследования системы* / Т.Б. Щепанская. – СПб., 1993. – 340 с.
6. Hill J.P., Shelton J. (Ed.) *Readings in Adolescent Development and Behavior*. Englewood Cliffs. – New Jersey, 1971.